

EXTRACT,

OFT CORTVERHAEL

Van 't Schip

NIEUW DELF.

Hoe Godt de Heer haer heeft besocht, door het
Over-lijden van 170. Dooden, ghelijck U. L. in de
by - ghevoechde Lijste kunt lesen, ende
wat haer wyders op de Reys is
weder - varen,

Wt-ghebaren van de Kamer van Delft/ inden Jaere 1646.
den 9. Mey/ naer Oost-Indien/ ende zijn ghearriveert den 12. September
1647. op Batavia.

Beschreven door D. VAN LIER, alsdoen Assistent op't selve Schip.

Hier is oock mede by - ghevoecht de Sententie van Justus
Schouten van Rotterdam/ghewesene Extraordinaris Raet van India.

Ghedrukt in 't Jaer onses Heere 1648.

W A E R D E O U D E R S ,

ALhoewel het nootlot ons over 3600. mylen vanden anderen ghescheyden heeft, soo en zijn nochtans de middelen ons niet afgesneden, door welcke wy correspondentie kunnen houden, ende elckanderen ons wedervaren deelachtige; het welcke ick U. L. met weynigh woorden door de schaerfheyt vanden tijt sulle voordraghen, t'zedert mijn affcheyt van u mijn wel-bemide Ouders uyt 't Vaderland.

SO ist dat wy op den 9. Mey A°. 1646. inden Name Godes/ onse voorsz. repse hebbe begomen/ met 322. Zielen/ hadden wytermaten schoon weder/ met een mope toelte uyt den N. O. hand/ waer mede nevens ons wel 50. seplen uyt de Maes sagen kornen/ het welcke dooz onse wytermaten beermakelijck schijnende / geen beter occasie soude konnen wenschen / nu met een redelijcke voorsz. gaanch de Canael ghepasseert zijnde liezen ons rantsoen / te weten / een kenne hier dooz yder man / 9. Maes dooz ons 2 / ende 4. pont Boter dooz de bach bestaende in 7. persoonen swaer: Ende van onse Conbojen d'afscheyt genomen hebbende/ zijn niet drie Caribis-vaerders ghesepelt tot den eersten Junij/ dat wy Iha de Palma int sichte liezen/ alwaer dese voorsz. Caribis-vaerders van ons ghescheyden zijn/ onsen wech hebben verborbert na Iha de Mey, met intentie omme aldaer op 't spoedichste wat verberst hebbende / onse repse (also wy tot noch toe een troffelijcke voorsz. gaanch hadden gheschad) hoort te maken / maer te contrary is waer 2 want op den 10. dooz den dagenraet / den Berck Iha de Fogo bukten alle giffinghe ghepasseert zijnde/ also wy den voorsz. gaanch den ont geen land ghesien hebbende/ veel lager meende te wesen / dewijl mi de O. doorzwaerpende passaeert wint noch continueerde / hebberit dooz laten staen nae de Cabo de Bona-Esperanse. Maer laes te ver ghesocht! want na 2 a 3. daghen wenschelijcke voorsz. spoet de Wint uyt den Z. liezen/ ende niet ghesien en was ons lichtelijck te wilsen verlaten/ dewijl wy op die tijt de Z. Mousson daghelijcks verwachende waren/ want hadden vanden 15. Junij tot den 7. Augusti/ dooz de daghelijck contrarie Z. Winden/ ende regenachtige travaden/ die de stroom N. aenwaeste/ met menichvuldighe suetelinghe langhs de kust van Brasijl, dat daghelijck hoopte eenich Landt aldaer te besopen/ de Abrolhos eerst op sy van ons hadden/ te wat rijt de Scheu-uytch onder 't Volck seer begost aen te nemen / waerom wy ressolbeerde de Caep (soo 't moghelijck was) op 't spoedichste te besopen / ende

transpoen te verminderen / tot dat wy op den 20 September 't landt omtrent
de Caep ghesien hebbede / omtrent 25 Mijlen laghen / welck ons soo verblide /
dat de siecken (vande ghedaechte om aldaer weder doo; Godts ghenade tot
haer ghesontheydt ghebracht zijnde / eyndelijck in India haer tijt wy ghedient
hebbede / haer liebe Vaderland noch eens mochten betreden) half gesont wier-
den. Maer wat ghebeuyter / Na dat wy nu al 3 etmael gelabeert hadden / also
de Wint wy-landich was / ende nae gissingh met dese laetste gangh meende
binnen te komen / kregen een wytermaten storm wyt de W. handt / dat wy dick-
mael niet dan de Foch alleen en soude voeren / ende derhalven niet moghelijck
de Caep met sulcken haer-weer aen te doen / resolveerden (in plaets van tegen
de nacht met dese storm in Zee te stehen / ende als dan te diecht onder de Wal
zijnde / ebenwel niet en soude derben ten Ancker komen / doo; de ongemaniert-
heyt van 't Schip) met dese storm het ongesonde houde Landt (die lichtelijck
in plaets van de siecken ghesont te maechen / de ghesonde daer by te kuygen / en-
de alsoo doo; ons een desolaten staet soude geben / delwijl doch niet als water nae
alle appaerantie te kuygen waer / doo; dien de Inwoonders ons siende / liet Dee
Landt-waert indryvende / niet en willen verhandelen / ende de groent soo veel
daer wast / doo; de booggaende Scheepen die daer soude moghen zijn / ofte zijn
gheweest / tenemaal wech soude wesen) te verlaten / ende ons also met dese
W. storm nae Madagasker te transpoereren / ende kregen tot ransoen 4 muetsjes
woater / alwaer sy ons diets maechte / beter verberstinghe van alles in oberbloet
te sullen bekomen / maer wy kregent daer wy 't sochten / want wy met dese storm
die 3 etmael continueerde / omtrent de 38 graden 3 bzeete waren / ende dese We-
stelijck Wint aldaer sekerder hadde te verachten. Na dat wy nu vanden
2 October van stilte doo; de stroom op de 40 graden waren ghedreven / kregghen
den 5 een contrarie Wint / wy tot ons allen leet-wesen / delwijl qualijck 40 per-
sonen waren diennen mocht segghen ghesont te wesen / met omtrent 80 leggende
siecken / ende de rest al kuyppende doort gvinghen / tegghen den about kregghen wy
schober-seyls weder / den 8 quamper inden dach-wacht soodanighen weder op /
van ghestadighen Blixem / Regen / en bzeeselijcke Wint / dat hadden de Mars-
seyls by ghehad / ghelijck doo; de booggaende wy niet gheschieden hoest / lichte-
lijck het Schip om / of al het ront hour van boven neder ghekegghen soude heb-
ben / het welcke noch niet veel en scheelde / want de Noech vande groote Aee lach
aen sy int water / het schober-seyl stont boven de stenghe ober-ent / soo dat het
scheen als of wy levendich doo; 't vier ten Hemel soude varen / want de Zee was
soo ontfeken / alsoo dese Wint de booggaende contrary was / dat sy ghestadich
inde stepte ober eynt springhende / sulcken ghebier ofte byandingh berwechte /
dat 't scheen dat Hemel / Water / Schip / en al in lichten byandt was / God gaf
dat tegghen den dagenraet wat bedaerde / waer ober wy geen kleyne (al hoewel
altijt) reden hadden om dien goeden Godt daer ober danckbaer te wesen. Den
10 schoot de Wint int Poozden / ende gingen also O. aen / soo dat wy weder tot
den 15 op de hoochte van 35 grade Z. bzeete waren gheraecht / int hoer wy wi-
sten qualijck langer raet / want hadden geen 15 leggers water int Schip : lan-
ger om de Z. te seplen was doo; ghebreck van Water niet gheraden / weder nae
de vaste kust soo nae de Caep of ergens beoosten daer omtrent / was doo; de on-
bekentheydt noch mindet gheraden / ende tot ons booznemen te komen / was
oock

doch geen raedt/ soo dat menschelijck wijs ghesproucken / gheen ythcomst was
 dan 't Schip op Gods ghenade te laten dryuen / de Coek schafte tweemaels
 daechs: Den 25 t'fabonts saghen na beele suchelinghe door Gods ghenade /
 her Landt van Madagasker, met uyttermaten heldere Mane-schijn / ende gisten
 omtrent 10 uren/ geen twee mijlen vande Wal te wesen / te wat tijdt wy de
 Landt-wint krieghen / ende seylde alsoo langhs de Wal yst / tot den 28 dat
 't Schip (een schoot gheschooten hebbende om de Boot/ die al booz-by de Bay
 was / dewijl het Schip de boozgaende nachst om de N. was ghedreuen) de
 Baey ghesien hebbende / krieghen een trabaet dat soo veel 't Schip de Mars-
 seyls op den randt honde boeren/ ende de Wint yst Zee komende / leden groot
 perijckel/ also wy dicht by 't Riff ('t welck op den N. hoek vande Baey / hem
 meer als een mijl vande Wal streckte) waren gedreuen / ende geen middel nae
 alle apparence waer om t'onthomen / ende op Gods ghenade met 't Fochje
 (dewijl geen seyl honde boeren) lieten dryuen / omtrent 8 uren begont wy
 wat te bedaren/ soo dat wy eyndlijck op 't vier aen / omtrent middernacht aen
 boozt quamen/ waer ober sy uyttermaten verblijt waren / niet menende ons opt
 meer ghesien souden hebben/ ende wy niet min / alsoo wy selfs het hoosen be-
 proeft hebben/ dit perijckel waren onthomen : t'sanderen daechs 't Schip bin-
 nen ghelootst hebbende/ zijn volgende de commissie booz yst gheseylt/ om de ri-
 bier te soecken/ ghelijck wy die ghebonden hebbende / laes met dan water ende
 een wepnich Cammerinde te krieghen was/ t'sanderen daechs 't Schip met de
 Zee wint booz de ribier ghekomen zijnde / bootschapte ons weder-baren / tus-
 schen wylen wierden alle de siecken die noch moet hadden om aen Landt te ho-
 men/ daer ghezacht/ ende de Tenten ghemaecht zijnde / omringhde de selve
 met planchen/ booz den aenbal van de Swarte / als mede om aldaer met haer
 te handelen/ ende als sy nu al eenighe sechenkagies (onder belofte van eenighe
 Beesten daer booz te brengen) ghenoten hadden / zijn met haer gantsche huys-
 ghesin ende Dee/ Landewaert in ghetrocken / ende gheen middel en was om
 pets te bekomen.

Na dat wy nu eenighe daghen aldaer hadden ghelegen/ ende omtrent de 50
 leggers water met groote moeyte becomen hebbende/ de siecken niets dan wat
 Cammerind met hare blaren/ die sy booz sla aten/ hebben becomen / wiert de
 gemene Matrosen te bedencninge gegeven / of sy aldaer soude willen blijven
 leggen / ende verwachten wat ythcomst ons God almachtich aldaer door se-
 rours van andze Schepen soude belieben te verlenen / (dewijl boven de 35 in
 als niet sterck waren/ sijnde de handen ober al als de minste mede hebben moe-
 ren aen slaen ; jae selfs de Marsseyls tot verscheide repse in storm ende vaer-
 weer by ons sijn ingenomen/ ende by nachten de wachten hebben moeten waer
 nemen / te Roer ende Caly te gaen. De siecken nu weder met groote moeyte
 aen boozt gebzacht sijnde / lichtent anchor / om sinergens brouck met de land
 wint t'seyl te gaen) seyden liebet t'Scheep eyntlick doot gewrocht sijnde in Zee
 gelwozen te werden/ dan aldaer begraven sijnde / by nacht van hare verlatene
 hongrige Honden/ ofte Tigers / yst de graben ghaelt te werden/ ende als dan
 als een onwaendich/ tot een aen der Vogelen als een stinckende kreng/ daer men
 niet by dryuen can / soude blijven leggen/ gelijk tot verschepe malen onsen be-
 grabens aldaer is gebeurt/ soo dat het soo gruwelijck stonck / dat het hooch rijt

was van daer te scheidten / als nu 't Ancker op en meer stont / ende de sloup al aengesicht was / om binnen boort gehesen te werden / sagen 2 vaertuygen dicht by 't Geberchte heen pangajen / om aldaer 't goet dat wy aen d'ander syde van Geberchte soude mogen gelaten hebben te halen / wy nu dit gesien hebbende / is 't Volck met alle man achter gecomen / ende begeerde de sloup / om de vaertuygen te becomen / het welcke dooz de grooten noot toegestaen wiert / ende versien met de clouchste mannen bieder aen boort waren / welck een daer van aen boort brachten / waer in een Vrouw / een Jongelinge / met een Slaef was / sinergens wiert geresolveert in plaets van t seyl te gaen / wat wy hier in soude doen / dewyl de inwoonders den heelen nacht 6 groote vieren int Bos hadde brandende gehouden / ende haer begeren daer wyt bemerkende / hebben Vrouw-mens boort eerst by haer gebracht / waer wot wy 12 Beesten liezen / ende de andere ghebracht hebbende / cregen 5 Beesten en 6 Schapen / Presenterende alles betaelt hebbende / als dan noch met haer vrydelijck te willen handelen / waer ober wy weeder dooz de genade Godes verlost sijnde / ons Ancker op den 15 November gelicht hebbende / met vrolichheit dit ellendige Kerckhoff hebben verlaten / nalsatende van dat wy 't sant intgesicht hebben gecregen / tot dat de bay St. Augustijn wyt seyden 45 dooden / die alle meest soo dooz doot / als scheut-wyck / met een gesont hart sijn gestorven / ende noch waren die van anderen stervende / nae de comvups wilde gaen / om sijn benen wat te warmen / doch was binnen een quartier nrs al inden heere gerust / tussen wijlen is 't overschoten volck heel op de been geraecht.

Den 19 sniddachs op de hoochte van 17 grade 23 minute / sagen dicke by ons de branding van eenich Elijp of droochte N. W. ende N. W. ten W. van ons / gelijck onse cours was / dat indient by nacht waer geweest 't Schip in dursent spaenderen soude geseyt hebben / wanter soo holle dieninge gingen / dat 't Schip qualijck was te gebrupken / als wy nu dooz een redelijck voozspoet den 23 Mosambique meende te becomen / hebben by nacht de Marsseplen op den rant laten loopen / om alsoo dooz de stroom niet verby te geraken / ende een weynich in Zee gesteken sijnde / waren sinergens een groot stuch te rugge gedreven / ende van dees tijt aen dooz de contrarie stroom / noyt so verre sijn gecomen / want nae dat wy aldaer tussen Madagascar / ende de vuyse van Cefala so lange weder hadden gesturven / tot dat wy niet meer als 2 leggers water int Schip hadden / ende noch niet en wisten / waer genich water ofte verbersing soude siemen becomen.

Soo ist gebeurt dat nae vele suchelinge / de boot epnelijck met hooch water gerachte tot binnen de riviere van Suama, alwaer sy vande Portugijsen waf onthaelt sijnde / twee vande selve Inwoonders aldaer nebens enige brachten mede brachten / ende ons daer-en-boven beloofde soo veel te geven / als wy van doen soude mogen hebben / indien haer de stuchen die wy aen een vande Eplanden Primenias hadden vinden leggen / van een banch dat aldaer gebleven was / wilde geven / gelijck wy deden / waer ober met danckbaersheit haer vele vryschappen hebben bewesen / ende dooz de stilte tot den laetsten December hebben hi men boort gebleven / waer mede wy aen landt gingen / om van haer alderlep verbersing becomen hebbende / de boot op 't spoedijckste af te vaerdigen. Nae dat wy nu al cettige dagen hadden gelegen / ende de boot met water ende andje verbersinge

berfinge afgeladen was/ en conde om de 3 a 4 dagen niet wtcomen/ dooz dien
de bankl lanigs booz/ de rivier/ daer sy ober mosten/ ende met laech water heel
dwooch lach/ het hoochste ende flechste water moste verwachten/ nae dat nu met
groot perikel de bankl waren ober geraecht/ ende 't Oleys altyt bedurben sijnde/
de/ huyten boozt hebben moeten werpen/ ende 't water soo ras geconsumeert als
't gehaelt wiert/ soo is ernstlijk nae vele besouchinge een sullettege gebonden/
daer 't met laech water 3 boet diep waer/ ende daer wt acht daege achter een
de Boot wel geladen aen boozt tregen/waer van meest al het volck weder op de
been raechte/ omtrent 43 Leggers vol water hebbende/ kregen een storm wt-
ter Zee die 6 a 7 dagen continueerde; Soo ist tussen wpslen gebeurt/ dat onse
Corperael die als Tolck was mede genomen/ de Coopmans gelt als mede de
Casen waer booz wy handelden gestolen heeft/ met een hechteloos Mes/ waer
mede alle kisten en Cassen wist open te doen/ ende den Capiteyn aldaer vereer-
de/ die der selfs den eelder was/ die op een tijt droncken sijnde/ de jonge bande
Coopman hadde geslagen/ 't welck ten eersten geopenbaert hebbende/ heeft
schipper Hurgh de Corperael geslagen/ waer ober den Capiteyn/ tussen wiens
Paggen wy gelogeert waren/ hem heel qualijk vernougende/ seyde dat wy
niet en waren op Tuzchen of Heydenen land/ maer byp/ ende elck een daer
mochte doen en blyben waer of wat sy wilde/ sonder van pemant dan wt haer
wil daer van daen gehaelt/ nocht int minste gemolesteert mochte werden/ welck
ten eersten in sijn huys genomen hebbende de jonge terstont hebben verghen/
ende hebben op de boozgaende woorden dagelijck meer soucken aen te trecken/
gelijck sy den Schipper sijn jonge/ die de sleutel van sijn kist hadde/ als mede een
solbaet die gesamentlijk wt d' Schippers kist omtrent 800 gulden (waer
van 200 Realen bande Compagnie was) hebben gestolen/ menende dooz den
Gouverneur aldaer weder te krijgen/ doch by haer nae alle apparentie een dooz
steken werck sijnde/ en kregen niet dan quaet bescheyt/ niet wetende wat den
Corperael haer soude mogen diers gemaecht hebben/ waer wt wy verstonden
best te wesen/ op 't spoedichste van daer te scheidn/ ende al 't goet inde boot ge-
bracht hebbende/ nae boozt meenden te seplen/ stonter noch sulcken Zee/ dat wy
boozt gat genootsaecht waren te blyben leggen/ ende 't sanderendaechs/ schoot
de wint wt de wal/ ende 't Schip seyl gemaecht hebbende/ stack in Zee/ om nae
Mofambique te seplen/ wy nu dit vernemende/ ende geen middel fiende om by
haer te geraken/ hebben met het achter eibetge ober al gesocht wptte komen/
doch was te vergeefs/ nae een wijl tijts souckens/ wierde dooz de booz-
bloet bande branding beset/ soo dat wy dooz geen middel conde te redde komen/ den
enen riep het landt/ den anderen de Zee te gieren/ want de Zee soo sterck aen
schoot/ gelijck pemant die 't Zee meer heeft gebaren/ wel can afmeten/ hoe-
danich 't daer gestelt was/ daermen een geheele weech achter een/ soo een storm op
een lager wal heeft gehad/ dat de Slijp-steen die by de Fock-mast stont/ int
midden vamt Schip wiert gespoelt/ ende geen Menschen 't Schip conde ge-
huypen/ daer-en-boven 2 sware Anchers/ ja by nae het Schip alsoot niet
nader kost/ of sonde gestoten hebben/ (gelijck al eens daer omtrent al is gebeurt/
ende 't Schip int wende leggende/ kregenter met Godes hulp noch of) ernstlijk
de boot bleef recht op de Zee leggen/ ende bozderde soo te met wat bande wal/
soo dat wijt dooz lieten staen op Godts genade/ als wy nu dese branding die wel
ander-

ander-half mijl t' Zee-waert in strechte (dooz de wyter mate groote blachte
 hande bantli booz de ribber) met gestadich hoosen en roepen/ achter ons gezeven
 hebbende/ quamen t' savouits nae Son onderganch aen booz/ waer ober wy
 God d' Heer niet genoeg weder konde danken/ want al hoe wel wy malcan-
 deren niet lichtelijck weder soude gesien hebben/ dewijl niet mogelijck was tot
 Mosambique te komen/ soo sout booz ons een desolaten staet geweest hebben/
 want den Coopman 3 dagen daer nae/ te weten op den 2. February vergeben
 sijnde/ inden Heere gerust was/ ende op den 9. dito onse Schipper/ daer-en-bo-
 ven geen 3 man van al die der aen land waren geweest/ die gesont bleef: want
 hadde alle een siechte van 2 a 3 maanden/ niet wetende of wy levent of doot
 waren/ ende al hoe wel ich (Godt heb lof booz sijn louter genade) van dese siechte
 verlost sijnde / met een redelijck gefontheyt ter rede booz Batavia ben gearri-
 veert / d' ander noch al quynende hier te lande op en neer gaen /) om hoort/
 Schipper Huych nu gesturven sijnde/ resolveerden om de Z. Madagascar om te
 loopen/dewijl de stroom en wint daer toe tot ons boozdeel hadden/ eyntlijck met
 een redelijck boozganch tot de straet Sunda getomen sijnde/ mang ueerde ons
 weder 't water / soo dat wy ons vanden 28 April tot dat tot Ticou aende west-
 kust van Sumatra op den 3. Juny sijn gearriveert / niet van 't water dat ons
 van Godt wt den Hemel wiert toe-gesonden/ hadden genutticht/ sonder welck
 wy geen raet en soude geweten hebben/om ander te becomen/ want booz de con-
 trarie winden en stroomen/ geheel om de N. raechte/ ende geen land conde beco-
 me/ Doch tussen wijlen hadden een schizelijck trabaet gehad / dat eermen 2
 Scheeps lengte soude gegaen hebben / al de seplen cleyn en groot / behalven de
 Bram-sepls ende boben-blinde/ die niet by en stonden / aen stucken in Zee vlo-
 gen/ ende soo veel niet of te recht quam/ om een oude besaen daer van te versien/
 ende leede geen half quartier wts of was soo stil/ datter geen wint terwerelt aen
 de lucht en was / eyntlijck tot Ticou boozs gecomen sijnde / ende tot kontente-
 ment van alles verberst sijnde ('t welck beter was als onder weech tot verber-
 singh dick en huyspotje van wepts Kotte-hout (die der oberbloedich waren) te
 eten) met een Loots van daer onse repse hebben verbozder nae Batavia, alwaer
 wy den 12 sijn gearriveert. De Goede Godt heb dank booz sijn onwysprijke-
 lijckie goedertierne Genade/ naelatende soo veel personen als D. L. om hoort in
 desen ingesteken sal homen beoogen / afzeken wensche D. L. en al ons huyf-
 gesin alle wenselijckie zegeninge/ van den gesegende Godt / in wiens hande D.
 ende boozt alle goede soo bekende als onbekende bynden bebelende is.

In 't Schip dat Godt bewaer,
 genaemt Delff, leggende
 ter Reede voor Batavia,
 ady 12 Septemb. 1647.

U. L. van Hart ende gemoet
 toe-genegene Soon,

D. VAN LIER.